

ประโยค ๑ - ๒
ปัญหา บาลีไวยากรณ์
สอบครั้งที่ ๒ วันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๓

๑. จงเติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
อักษรที่เหลือจากสระนั้น.....ตัว มี.....
ชื่อว่า.....แปลว่า.....๑
๒. การต่ออักษรด้วยอักษรนั้น จัดเป็นก้อย่าง ๑ อะไรบ้าง ๑
๓. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้เท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ วจนะนั้น
มีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ไหน ๑ จงแจก ภควन्दุ ศัพท์ ด้วยวิภัติ
ทั้ง ๗ มาดู ๑
๔. วิภัติอาขยาคเป็นเครื่องหมายให้รู้อะไรบ้าง ๑ วิภัติไหน เมื่อลงแล้วต้อง
ทีนะ อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา ในหมวดธาตุทั้งปวง ๑
๕. กิริยากิดกต์ต่อไปนี้ คือ ฤคโต, นิกฺขมฺม แปลว่าอย่างไร ๑ สำเร็จรูป
มาจากอะไร ๑
๖. อะไรชื่อว่าสมาส ๑ สมาสนั้น ว่าโดยกิจและโดยชื่อ มีเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑
๗. ในคัทสสัตถิตัทธิต มีปัจจัยเท่าไร ๑ อะไรบ้าง ๑ ทสฺสนีโย, ฉฺฉโจ, อายสฺมา
ลงปัจจัยอะไร ๑ ในคัทธิตไหน ๑

—————
ให้เวลา ๓ ชั่วโมง.

ประโยค ๑-๒
เฉลย บาลีไวยากรณ์

๑. ได้เติมคำที่ถูกต้องลงในช่องว่างต่อไปนี้
อักษรที่เหลือจากสระนั้น ๓๓ ตัว มี ก เป็นต้น มีนิคคหิตเป็นที่สุด
ชื่อว่า พยัญชนะ แปลว่า ทำเนื่อความในปรากฏ ฯ
๒. การต่ออักษรด้วยอักษรนั้น จัดเป็น ๓ อย่าง คือ สระสนธิ ต่อสระ ๑
พยัญชนะสนธิ ต่อพยัญชนะ ๑ นิคคหิตสนธิ ต่อนิคคหิต ๑ ฯ
๓. คำพูดในบาลีภาษาจัดเป็นวจนะไว้ ๒ อย่าง คือ เอกวจนํ คำพูดสำหรับ
ออกชื่อสิ่งเดียว ๑ พหูวจนํ คำพูดสำหรับออกชื่อของมากกว่าสิ่งเดียวคือ
ตั้งแต่ ๒ สิ่งขึ้นไป ๑ ฯ วจนะนั้นมีเครื่องหมายให้แปลกกันที่ท้ายศัพท์
เหมือนคำว่า ปุริโส ชายคนเดียวเป็นเอกวจนะ ปุริสา ชายหลายคน
เป็นพหูวจนะ ฯ
ได้แจก ภควนุตฺ ศัพท์ ด้วยวิภัติทั้ง ๓ ดังนี้

เอกวจนะ	พหูวจนะ
ป. ภควา	ภควนฺตา ภควนฺโต
ท. ภควนฺตํ	ภควนฺเต ภควนฺโต
ค. ภควตา	ภควนฺเตหิ ภควนฺเตภิ
จ. ภควโต	ภควตํ ภควนฺตานํ
ปญ. ภควตา	ภควนฺเตหิ ภควนฺเตภิ
ณ. ภควโต	ภควตํ ภควนฺตานํ
ส. ภควติ ภควนฺเต	ภควนฺเตสุ
อา. ภคว ภควา	ภควนฺตา ภควนฺโต

๔. วิภคติอาขยาดเป็นเครื่องหมายให้รู้ กาล บท วจนะ บุรุษ ฯ
 มิ, ม วุตคมานา กิติ หิ, มิ, ม ปรณมิ กิติ อยู่ข้างหลัง เมื่อลงแล้วต้องที่มะ
 อ ที่สุดปัจจัยเป็น อา ในหมวดธาตุทั้งปวง ฯ
๕. กิริยาภคกต์ต่อไปนี้คือ ภูตฺโต แปลว่า อันเขากินแล้ว นิภุมฺม แปลว่า ออกแล้ว ฯ
 ภูตฺโต สำเร็จรูปมาจาก ภูชฺ ชาติ ในความกิน ต ปัจจัย ชาติมิ ช
 เป็นที่สุด เอาที่สุดธาตุเป็น ต
 นิภุมฺม สำเร็จรูปมาจาก นิ บทหน้า ขมฺ ชาติ ในความออก อุปสัค
 อยู่หน้า แปลงปัจจัยทั้ง ๓ ตัว (ตฺนาทิปัจจัย คือ ตฺน, ตฺวา, ตฺวาน) เป็น ย
 ชาติมิ ม เป็นที่สุดอยู่หน้า แปลง ย กับที่สุดธาตุเป็น มม ฯ
๖. นามศัพท์ตั้งแต่ ๒ ขึ้นไป ท่านย่อเข้าเป็นบทเดียวกัน ชื่อว่าสมาส ฯ
 สมาสนั้นว่าโดยกิจมี ๒ อย่าง คือ สมาสที่ท่านลบวิภคติเสียแล้วเรียกว่า
 ลุตฺตสมาส ๑ สมาสที่ท่านยังมีได้ลบวิภคติ เรียกว่าอลุตฺตสมาส ฯ
 ว่าโดยชื่อมี ๖ อย่าง คือ กมฺมธโร, ทิคุ, ตปฺปริโส, ทวนฺทโว, อพฺยธิภาโว,
 พหุพิหิ ฯ
๗. ในคัทสสัตถิตฺตทิต มีปัจจัย ๕ ตัว คือ วิ, ส, สี, อิก, อี, ร, วนฺตุ, มนฺตุ, ฉ ฯ
 ทสฺสนีโย ลง อี ย ปัจจัยในฐานคัททิต ฯ
 ฉฺญโธ ลง จ ปัจจัยในปรุณคัททิต ฯ
 อายสฺมา ลง มนฺตุ ปัจจัยในคัทสสัตถิตฺตทิต ฯ